

Infants, educadors/es i famílies: cap a una nova mirada pedagògica de l'escola bressol

SUMARI

1.	INTRODUCCIÓ.....	3
2.	L'EDUCACIÓ A LA PETITA INFÀNCIA. MODELS EDUCATIUS I LA SEVA INFLUÈNCIA.....	5
3.	L'EDUCADOR RESPECTUÓS. INTERVENCIÓ I ACOMPANYAMENT	6
4.	L'ORGANITZACIÓ DE L'ESPAI COM UN AMBIENT AMABLE I RESPECTUÓS AMB L'INFANT I LES FAMÍLIES.....	8
5.	LA DOCUMENTACIÓ PEDAGÒGICA. L'OBSERVACIÓ I EL CONCEPTE D'ESCOLTA.....	10
6.	LA IMPORTÀNCIA DE LA XARXA DE RELACIONS QUE S'ESTABLEIXEN A L'ESCOLA.....	11
7.	CONCLUSIONS FINALS.....	13

1. INTRODUCCIÓ

Per endinsar-nos en el món de la infància cal tenir clar què entenem per infant, el protagonista de la nostra intervenció.

L'infant té diferents maneres d'expressar-se, i en totes elles, si les escoltem atentament, podem anar trobant la imatge que tenim. Tots nosaltres hem estat infants i tenim un record i una interpretació personals de la infància, de què vol dir ser un infant.

Quan ens relacionem amb l'infant, la nostra vivència personal i allò que sabem sobre la infància condicionen la nostra manera d'intervenir. Tant si ens n'adonem com si no, darrere de cada interacció hi ha una determinada manera d'interpretar i entendre l'infant.

Per aquest motiu, des de l'escola bressol hauríem de **promoure una cultura d'infància**, creient i defensant la imatge d'un infant que:

Elabora la seva pròpia identitat

És competent i capaç de construir el seu propi aprenentatge

Actua amb l'entorn amb decisió, voluntat, llibertat i autonomia.

1. INTRODUCCIÓ

L'infant és una persona **única i diferent**, que hem d'acollir respectuosament, amb uns drets recollits per l'Assemblea General de l'ONU l'any 1989 en la **Convenció Internacional dels Drets dels Infants**, que calen ser respectats. És una persona que mostra un interès innat per entrar en relació amb el món que l'envolta per conèixer-lo i descobrir-lo a través dels seus múltiples llenguatges.

Un infant aprèn en relació amb tot allò que té al seu voltant i, per tant, necessita actuar, jugar i explorar a partir dels seus propis interessos i necessitats, en entorns amables i segurs.

Creure en un infant capaç implica entendre que mereix que l'adult respecti i aculli les seves necessitats vitals, així com també el seu ritme i temps d'aprenentatge.

2. L'EDUCACIÓ A LA PETITA INFÀNCIA. MODELS EDUCATIUS I LA SEVA INFLUÈNCIA

Quan volem definir un projecte educatiu, és important conèixer les idees i maneres d'educar dels primers pedagogs de la infància, per tal d'ajudar-nos a situar i entendre d'on han sorgit algunes de les pràctiques que actualment estem aplicant a les escoles, així com també per comprendre alguns dels **models educatius més importants** que s'han desenvolupat en l'educació infantil del segle XX, tant des d'un punt de vista teòric com pràctic.

En aquest sentit, convé fer esment del **moviment pedagògic de renovació educativa Escola Nova**, amb les aportacions dels seus representants principals (Dewey, Maria Montessori, les germanes Agazzi, Cousinet, Decroly, Piaget, Wallon, Ferrière, etc.), així com també de les **experiències pedagògiques de l'Institut Lóczy** a Budapest, de la ciutat italiana de **Reggio Emilia** i dels **estudis actuals de neurociència**.

3. L'EDUCADOR RESPECTUÓS. INTERVENCIÓ I ACOMPANYAMENT

Reflexionar sobre el paper de l'adult que acompanya és cabdal en el moment de pensar un projecte pedagògic centrat en l'infant.

Convé doncs que els educadors i educadores siguin conscients de diverses qüestions, com ara:

- Les accions i maneres de fer.
- Les actituds, maneres d'estar i de ser-hi.
- El desenvolupament harmònic.
- L'aprenentatge integrat i la vivència plaent.
- La bona convivència de tots els infants.

En aquest sentit, convé tenir presents les aportacions de la pediatra hongaresa Emmi Pikler (1902-1984), la qual ens va parlar de la gran importància que l'infant **estableixi vincles de qualitat i de confiança** amb les persones que en tenen cura, ja que de la bona qualitat d'aquesta relació en dependrà la seva autoestima i la seguretat per relacionar-se amb l'entorn i les persones.

La relació de qualitat sorgeix sobretot quan acollim, escoltem i satisfem les necessitats vitals (d'afecte, alimentació, higiene, moviment, descans, etc.) de l'infant.

3. L'EDUCADOR RESPECTUÓS. INTERVENCIÓ I ACOMPANYAMENT

Tenir les **necessitats vitals satisfetes** és important perquè, d'una banda, el permeten créixer i madurar, i de l'altra, repercuteixen en el benestar de la seva salut física i psíquica. Per poder satisfer aquestes necessitats, des de l'escola bressol oferim les activitats de vida quotidiana, on sorgeixen sensacions i relacions molt intenses. Són moments molt íntims i molt personals, i per tant, la comprensió d'aquestes activitats com a pedagògiques i com a moments únics i privilegiats és el que possibilita a l'equip organitzar les diferents propostes educatives per ajudar l'infant a satisfer les seves necessitats i voluntats, a desenvolupar les seves capacitats motrius, cognitives i afectives, en un ambient agradable i confortable.

És necessari que l'adult toqui a l'infant amb mans dolces, mans que esperen resposta i que estan sempre disposades a rebre-la.

Anna Tardos

Pensar els moments de vida quotidiana i oferir-los amb la màxima cura i organització possible ajuda l'infant a situar-se en el temps i a anar adquirint mica en mica una autonomia que li és favorable per al seu desenvolupament. Gràcies a ella, aprendrà la responsabilitat, la llibertat personal, el criteri propi i la independència. A més a més, afavorirà la seva autoestima i l'ajudarà a anar-se coneixent.

L'autonomia és una conquesta que es va adquirint dia a dia al llarg de tota la vida; per tant, no podem deixar de tenir present la importància de les persones que l'acompanyen en aquest procés.

L'infant té dret a ser escoltat, i aquesta **escolta activa** dona eines per interpretar les seves necessitats. Escoltar l'infant requereix entendre que, per tal que pugui haver-hi autonomia, l'infant ha d'estar preparat a nivell maduratiu, l'acció ha de sorgir de la pròpia iniciativa i ha d'actuar amb alegria.

4. L'ORGANITZACIÓ DE L'ESPAI COM UN AMBIENT AMABLE I RESPECTUÓS AMB L'INFANT I LES FAMÍLIES

És important que l'adult que acompanya també vetlli i proporcioni un **espai adequat** a un infant actiu, capaç, competent i ple d'iniciatives:

- Pensat pedagògicament i adequat a les seves necessitats, interessos i ritmes.
- Ple de qualitat emocional, que li permeti descobrir, gaudir i relacionar-se.
- Adient perquè l'adult pugui observar i acompanyar-lo en la seva activitat lliure i autònoma.
- Que proporcioni seguretat, autonomia i promogui la presa de decisions

Cada espai ha de tenir identitat per comunicar la seva intencionalitat i permetre que els infants s'organitzin a partir dels seus propis interessos, voluntats i necessitats de forma natural.

Els **materials**, distribuïts per l'espai de forma ordenada, visible i accessible, també han de seguir una finalitat pedagògica, convidant al joc i l'exploració, i afavorint un clima d'harmonia, ordre i tranquil·litat. Cal oferir diversitat de materials i prioritzar aquells que siguin senzills, no predeterminats i establerts d'una forma única i concreta, sinó que siguin oberts i procedents de l'entorn proper.

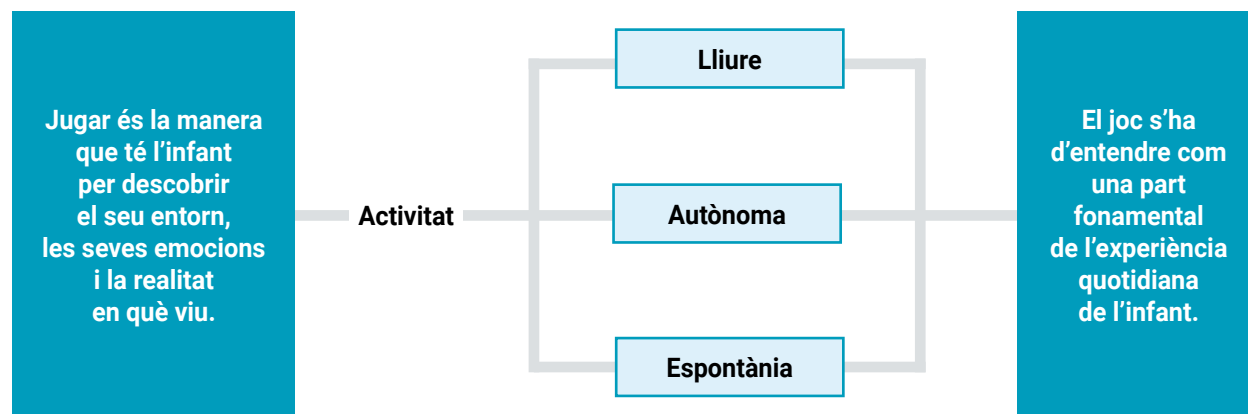
Els **objectes del joc** han de ser fàcilment manipulables, fets de materials variats, sòlids i susceptibles de ser combinats entre ells, i que, per tant, afavoreixin l'activitat lliure i autònoma incitant a provar diverses utilitats i combinacions. Han de ser materials que, a la vegada, no necessitin cap explicació ni intervenció adulta, per tal que sigui l'infant qui decideixi amb quins jugar i com fer-ho.

4. L'ORGANITZACIÓ DE L'ESPAI COM UN AMBIENT AMABLE I RESPECTUÓS AMB L'INFANT I LES FAMÍLIES

L'**organització de l'espai** i els materials també ha d'acollir la necessitat de jugar de l'infant, ja que, a través del joc, i amb tota llibertat, l'infant descobreix i explora l'entorn que l'envolta interactuant espontàniament amb les persones i els objectes.

El joc és la manera que té l'infant de conèixer i aprendre, i d'expressar les seves aptituds, interessos i la curiositat per descobrir. Jugar és la seva forma de descobrir el seu entorn, les seves emocions i la realitat en què viu.

Per tant, el joc s'ha d'entendre com una **part fonamental de l'experiència quotidiana** de l'infant i una **font d'aprenentatge** per a ell i per a les persones educadores.

5. LA DOCUMENTACIÓ PEDAGÒGICA. L'OBSERVACIÓ I EL CONCEPTE D'ESCOLTA

Pensar un entorn amb materials i espais suficients, acurats i que permetin l'activitat lliure, ens ajudarà a observar l'infant quan fa les coses per pròpia iniciativa.

Aquesta informació la podrem utilitzar per oferir-li tot allò que veiem que pot necessitar.

L'observació ens permet:

- Conèixer les necessitats de l'infant per acollir-les i satisfer-les.
- Compartir els processos d'aprenentatge i reflexionar en equip sobre a què donem prioritat.
- Fer visible què passa a l'escola, a través de la documentació pedagògica.

6. LA IMPORTÀNCIA DE LA XARXA DE RELACIONS QUE S'ESTABLEIXEN A L'ESCOLA

No podem parlar d'educació sense fer referència al que és més important per a l'infant: la seva família.

La relació i la participació de les famílies a l'escola ha de ser real i efectiva, atès que és necessari crear camins perquè famílies i docents treballin conjuntament en una mateixa línia, ja que tots dos contextos són essencials en la vida dels infants i tenen per objectiu el seu ple desenvolupament.

Cal implementar canals d'informació eficaços que permetin a les famílies disposar de la informació necessària en tot moment per poder participar.

L'equip ha de crear i fomentar un clima adequat d'enteniment i de col·laboració amb les famílies, per tal que puguin percebre que són imprescindibles dins l'escola, que s'escolta la seva veu, se la té en compte i que, per tant, ambdós es donen la mà per caminar plegats en l'educació dels infants.

La relació amb la família s'estableix a través del respecte, l'escolta i el no jutjar, amb paraules amables, justes i adequades, que acullin i compreguin que cada família té la seva realitat.

6. LA IMPORTÀNCIA DE LA XARXA DE RELACIONS QUE S'ESTABLEIXEN A L'ESCOLA

La família, per tant, ha de poder trobar espais on poder estar dins l'escola i ser-hi representada per poder conèixer el que es fa.

Si la família se sent acollida, escoltada i ben rebuda, tindrà ganes de quedar-se i participar.

Cal doncs una organització de l'espai i el temps que faciliti la comunicació i permeti l'intercanvi de relacions des de la complicitat, posant la mirada en el tipus d'informació que s'ofereix, centrant-se en allò que es considera més important.

7. CONCLUSIONS FINALS

Durant els seus primers anys de vida, els infants assoleixen molts canvis, ja que, al llarg d'aquesta etapa, evolucionen i adquireixen noves aptituds de manera constant. Els 7 primers anys de vida són els més importants, ja que fonamenten la base de la persona. En aquesta etapa, l'infant es troba en l'acció i el fer, viu en el cos, està obert a tot i aprèn de tot el que l'envolta. També es troba en l'etapa de **construcció de la seva personalitat**. Per tant, en tot aquest procés, és molt important respectar sempre el **ritme de cada infant**, ja que cada infant és únic i té el seus propis temps i ritmes de creixement.

La qüestió més important, per tal que l'infant pugui créixer i desenvolupar-se harmònicament, és vetllar per satisfer el benestar de la seva salut física i psíquica.

Per garantir aquest benestar, doncs, necessita tenir les necessitats vitals ben ateses; un adult referent que el miri, el pensi i el sostingui; un entorn de qualitat amb materials i espais que afavoreixin la presa de decisions, l'autonomia i el joc, i que alhora respecti i aculli els temps i ritmes personals i col·lectius; i un entorn que vetlli per les relacions de qualitat i confiança entre les persones que formen part de l'escola.

Què necessita un infant per aprendre?

Necessitats vitals
ben ateses.

Un adult referent
que el miri, pensi
i sostingui.

**Un entorn
de qualitat**
espais, materials
i persones.

**Autonomia
en el joc**
l'eina primordial de
l'infant per conèixer
i aprendre.

Autora

Marta Martínez

Formadora de l'Associació de Mestres Rosa Sensat i mestre d'educació infantil.

Data

10/07/2019

Coordinació

Oficina de Planificació Educativa

Gerència de Serveis d'Educació

Àrea de Cultura, Educació i Esports